

тісно і громадської, а також слугувати прикладом нової, правильної поведінки. Саме цих речей тотально бракує в українській драматургії з погляду С. Петлюри, саме за послідовний віталізм і прояви людськості вітає, попри всі її недоліки, М. Євшан драму "Сліпий" Г. Ващенко.

Тим великим дидактичним впливом, якого набула драматургія внаслідок більш як двадцятирічного розвитку, активно користувався В. Винниченко, вважаючи обраний жанр таким, що може активно впливати на розвиток суспільства, подаючи приклади для наслідування і в приватному житті, і в громадській діяльності. З більшою чи меншою силою проповідь певної життєвої позиції звучала в кожній його п'єсі, набуваючи посилення там, де йшлося про принципи для автора речі (наприклад, пропагування нового типу сімейних стосунків у драмі "Пригвождені" (1915), або ствердження громадянської революційної позиції ціною власного життя в драмі "Дочка жандарма" (1912) та ін.).

Загалом дидактизм не витворює певного напрямку в драматичній літературі, а скоріше означає загальну якість усіх драматичних творів кінця XIX — початку XX ст. Як зазначав М. Євшан, "література зависима від

вітру і духу життя, і чи схоче вона, чи не схоче, а мусить його відбивати в собі ... і коли література відгукнулася на погроми, всякі економічні кризи, відтворювала нові типи громадських діячів, вносила проповідь національних ідеалів, то се називалося, що література йде рівно з життям, що література сповняє добре свою соціальну функцію і знає про свої завдання." [3, с. 247]. Подальше активне використання в 1920-х рр. драматургії як засобу революційної пропаганди було, таким чином, підготовлено тривалим внутрішнім розвитком дидактичного аспекту цього жанру.

1. Антонович Д. Триста років українського театру. 1619–1919 та інші праці. – К., 2003; 2. Вороний М. Поезії. Переклади. Критика. Публіцистика. – К., 1996; 3. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика — К., 1998; 4. Кропивницький М. Драматичні твори. – К., 1990; 5. Старицький М. Не судилось (Панське болото) // Старицький М. Тв.: В 6 т. – К., 1989–1990. – Т. 3; 6. Тобілевич С. Життя Івана Тобілевича (Карпенка-Карого). – К., 1945; 7. Цеглинський Г. Торгівля жемчугами // Бувальщина. Драми. Комедії. Діалоги. Водевіль. Українська драматургія другої половини XIX – початку XX століття. Маловідомі п'єси. – К., 1990; 8. Яричевський С. Січ іде! – Чернівці, 1907.

Надійшла до редколегії 11.10.10

Л. Задорожна, д-р філол. наук

ПРОФЕСОР В. КОПТИЛОВ ЯК ІСТОРИК ЛІТЕРАТУРИ

Визначено здобутки в дослідженні проф. В. Коптіловим окремих проблем у галузі шевченкознавства.

The author investigates the achievements of V. Koptilov's studies of Taras Shevchenko works.

Усе, здійснене проф. В. Коптіловим у науковому плані, відзначається таким потужним індивідуальним підходом до явища, що це явище неодмінно постає в цілковито новому, часто навіть несподіваному ракурсі. Це стосується і студій проф. В. Коптілова в галузі історії літератури.

Зрозуміло, професор був відомим теоретиком, критиком і практиком у галузі перекладу, ученим-мовознавцем; його студії в галузі історії української літератури належать до, так би мовити, ситуативно контекстуальних явищ, оскільки породжені причетністю науковця до певних конференцій, що проводилися тоді на філологічному факультеті Київського університету.

І, усе-таки, чому ці студії привертають нашу увагу? Насамперед, тому, що дозволяють із достатньою на те підставою провадити мову про різнобічність і глибину хисту вченого-дослідника, якому до снаги виявилось здійснювати комплексний пошук істини в найрізноманітніших сферах філологічної науки. Не менш важливим є і те, що ці дослідження забезпечені ефектом класичності – тобто, "нестарінням" здійснених спостережень. Додатковою конотацією володіє і те, що ці дослідження стосуються особливих, "проблемних" аспектів у вивченні певних явищ.

Як історик літератури проф. В. Коптілов здійснив упорядкування поезій митців слов'янського світу – збірка "Творці нового світу" (1977), упорядкування кращих віршів поетів Європи, Австралії, США та Канади, що увійшли до збірки "Поклик. Із світової поезії XX сторіччя" (1984), тощо, а також досліджував творчість таких українських митців, як І. Котляревський і Т. Шевченко. Останній аспект нас цікавить найбільше, оскільки представлятиме чинник розвитку шевченкознавчої галузі досліджень у Київському національному університеті.

Якщо слідувати за хронологією, спершу належить вдатися увагою до тез статті проф. В. Коптілова "Мова перекладів і переспівів Т.Г. Шевченка", опублікованої 1961 р., в якій дослідник постає як "три в одному", тобто, в одній праці визначається як мовознавець, учений в галузі перекладу і шевченкознавець. Свідомо опуска-

ємо зі свого поля зору перші два аспекти і зупинимось на останньому, шевченкознавчому.

Насамперед, дослідник тут виявляє масштабність тих проектів, що їх – як перекладач-інтерпретатор – зреалізував Т. Шевченко своєю творчістю: це "біблійні тексти, "Слово о полку Ігоревім", поезія В. Курочкіна" [2, с. 57]. Щодо трансформації біблійних текстів дослідник зауважує два підходи в інтерпретації Т. Шевченка: переклади та переспіви (другий період творчості митця, зокрема, у "Давидових псалмах", 1845) і, водночас, "пародійне переосмислення змісту і стилю Біблії" [2, с. 57] (1859–1860 рр.).

Унікальність новаторства Т. Шевченка "в історії українських перекладів давньоруського епосу" [2, с. 57] полягає, на думку вченого, у тому, що як перекладачу Т. Шевченкові вдалося виробити "цілком новий підхід до стилю пам'ятки" [2, с. 57]. Т. Шевченко, наголошує він, зумів відмовитися "від однобічного розуміння "Слова" "як твору пісенного типу" [2, с. 57], віддавши перевагу наявному в пам'ятці "напруженому драматизму" [2, с. 57], – тобто, визначивши твір як заснований на драматичній колізії з відповідною драматичною засадою не лише в пафосі, але й у художніх засобах, у мові. Слушність цієї тези полягає в тому, що Т. Шевченко сприймав пам'ятку не лише як художню, але й історичну версію подій, до того ж сприймав у дусі українських поетів-романтиків, які наділяли українську історію значним зарядом драматизму.

В. Коптілов як шевченкознавець одним із перших поціновувачів справи перекладу в спадщині Т. Шевченка приходиться до розуміння новаторства митця у відображенні оригіналу при відтворенні українською мовою поезії В. Курочкіна "Для великих земель". Зауважуючи "окремі відхилення від російського тексту, наявні в перекладі" [2, с. 57], дослідник вивчає зумовленість їх появи та можливу необхідність, констатуючи, що ці відхилення з'являються внаслідок прагнення здійснити певні акценти в художньо-мистецькій спрямованості твору, що залягла в причину його виникнення.